

Vážená paní
prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc.,
DSc.
Předsedkyně habilitační komise JUDr.
Mgr. Magdaleny Pfeiffer, Ph.D.
Právnická fakulta Univerzity Karlovy
nám. Curieových 901/7
116 40 Praha 1
Česká republika

Oponentský posudek na habilitační práci JUDr. Mgr. Magdaleny Pfeiffer, Ph.D.: "Dědický statut-právo rozhodné pro přeshraniční dědické řízení"

Dr. Pfeiffer si pro svou habilitační práci pro obor Mezinárodní právo soukromé a právo mezinárodního obchodu zvolila téma velice vhodné a aktuální. Počet dědických řízení s přeshraniční dimenzí stoupá a bude i nadále růst úměrně s rostoucí mobilitou osob a kapitálu, jak mezi členskými státy EU tak i ve vztahu k třetím zemím. EU na to reagovala mezi jiným i přijetím nařízení o dědictví číslo 650/2012 ze dne 4. července 2012, které upravuje příslušnost, rozhodné právo, uznávání a výkon rozhodnutí a veřejných listin v dědických věcech jakož i vytvoření evropského dědického osvědčení.

Dr. Pfeiffer se ve své práci koncentruje na otázky určení rozhodného práva (tzv. dědického statutu) a ponechává procesní problematiku (jako je příslušnost a uznávání a výkon cizích rozhodnutí) až na nepatrné výjimky stranou.

Nařízení o dědictví (v dalším textu "Nařízením") bylo sice vydáno již v roce 2012, ale používá se jen od 17. srpna 2015, a to ještě jenom na dědictví osob, které zemřely 17. srpna 2015 nebo později, v důsledku čehož se nějaká soudní praxe ohledně jeho interpretace zatím nestihla vyvinout. To platí především o praxi Soudního dvora EU, který má u výkladu Nařízení poslední slovo. Právně-vědecká literatura o Nařízením je na druhé straně dnes již poměrně obsáhlá, a to v mnoha evropských jazycích. Pokud vím, v české literatuře monografie rozsahem a obsahem odpovídající habilitační práci dr. Pfeiffer zatím ale neexistuje.

Práce je předložena ve formě vázaného výtisku rukopisu o 343 stranách. Text je rozdělen do šesti dílů. Zjednodušeně lze říct, že první dva díly jsou úvodem do problematiky. Třetí díl představuje prameny mezinárodního dědického práva, včetně dosavadního autonomního českého zákona o mezinárodním právu soukromém (ZMPS), mezinárodních úmluv, kterými je Česká republika vázána (ale i jiných smluv jako je kupříkladu regionální smlouva nordických států), a také a především Nařízením. Čtvrtý díl, který lze označit jako jádro celé práce, obsahuje hlavně podrobný analytický a kritický komentář k ustanovením kapitoly III Nařízením, která nese titul "Rozhodné právo" a upravuje kolizní otázky.

Obsáhlý legislativní produkt, obzvláště když vznikl jako kompromis mezi názory mnoha států a zatím nebyl autoritativně interpretován v soudní praxi, je nevyhnutelně postižen řadou nejasností, s kterými se musí potýkat právní věda. Autorčina analýza a argumentace ohledně nejasných nebo kontroverzních ustanovení jsou dle mého

názoru dobře podložené a svědčí o rozumném a uváženém vědeckém přístupu k problémům vznikajícím v přeshraničních dědických situacích. To se týká jak kritické analýzy Nařízení jako takového, tak i problémů jeho interakce s českým ZMPS and pro Českou republiku závaznými, především bilaterálními, smlouvami. Zároveň je stejně nevyhnutelné, že část textu, týkající se neproblematických ustanovení, má více-méně charakter deskriptivní, kde je ovšem důležité, aby popis byl správný a taky s ohledem na čtenáře pedagogický.

Dle mého názoru se autorka zhostila svého úkolu ve všech těchto ohledech velice dobře. Ohledně některých otázek se můj názor ovšem liší od autorčina. Nezdílím kupříkladu její kritiku [marg. 272] únikového ustanovení v článku 21(2) Nařízení. Domnívám se, že se jedná o ustanovení potřebné, protože není "konzumováno" flexibilním výkladem kritéria obvyklého pobytu. Jestliže se kupříkladu do České republiky najednou a natrvalo přestěhuje manželsky pár a bydlí zde spolu již vícero let, bylo by divné tvrdit, že manžel, ale ne manželka, v České republice má obvyklý pobyt s odůvodněním, že manžel se naučil česky, našel práci atd., zatímco manželka sedí doma a je od české společnosti izolována. Dále by dle mého názoru problematika obcházení zákona (*fraude a la Loi*) zasloužila pozornost nejenom v souvislosti s manipulacemi s obvyklým pobytem [marg. 265], ale také ohledně situace, kde zůstavitel za účelem umožnění volby pro něj výhodného dědického statutu si pořídí další státní příslušnost (ta se dá v některých státech jednoduše zakoupit). V takové situaci existují pádné důvody zůstavitelovo účelové chování neakceptovat. Ve všech těchto

příkladech se ale jedná o legitimní názorové rozdíly, které jsou docela obvyklé mezi experty and nikterak nesnižují hodnotu autorčina díla.

Jak téměř v každém rozsáhlejší díle lze i v této práci najít "chybičky krásy". Kupříkladu v poznámce 701 [marg. 33] se mezi těmy členskými státy EU, které jsou vázány Haagskou úmluvou o právu použitelném na formu závěti, uvádí také Norsko (které není členem EU) a vynechává se Švédsko (které členskou zemí je). Jiná nevýznamná chybička se přímo týká mé osoby: v bibliografii jsem (také) veden s příjmením Michael a křestním jménem Bogdan. Jedná se ovšem o drobnosti, které lze lehce odstranit, než práce vyjde jako kniha (což si nepochybně zaslouží s ohledem na svůj význam pro právní praxi).

Jak již bylo zmíněno, Nařízení se stalo předmětem poměrně rozsáhlé mezinárodní literatury, znalost které je významnou pomocí, ale také požadavkem na habilitační práci. Relevantní jsou taky práce, které se sice nezabývají přímo Nařízením, ale kupříkladu řeší všeobecné problémy kolizního práva. Obzvláště v oboru mezinárodního práva soukromého jsou jazykové znalosti předpokladem úspěšné vědecké činnosti. Od žádného autora samozřejmě nelze vyžadovat znalost všech jazyků EU. Bibliografie v díle dr. Pfeiffer obsahuje víc než 200 prací, především v češtině, němčině a angličtině, ale také ve španělštině a francouzštině.

Již z názvu "oponentský posudek" vyplývá, že se spíše než o zdvořilé komplimenty má jednat o pohled kritický. Mé marginální kritické komentáře nesmí zakrýt skutečnost, že dr. Pfeiffer jako svou

MICHAEL BOGDAN, jur.dr.
Professor Emeritus of Comparative and Private
International Law

Lund, 2017-07-18

habilitační práci předložila významné dílo značných vědeckých a pedagogických kvalit, které dle mého názoru splňuje požadavky pro udělení hodnosti docenta v oboru Mezinárodní právo soukromé a právo mezinárodního obchodu.

Michael Bogdan

Office:
University of Lund
Faculty of Law
P.O. Box 207
S-221 00 LUNO
SWEOPEN

Phone (direct): +46 46 222 10 94
Phone (operator): +46 46 222 00 00
E-mail: Michael.Bogdan@jur.lu.se

Residence:
Seved Ribbingsv. 32
S-224 66 LUNO
SWEOPEN

Phone (residence): +46 46 14 43 75